

EBA/GL/2023/04

2023. március 31.

Iránymutatások

a pénzügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosítása során a pénzmosási és terrorizmusfinanszírozási kockázatok eredményes kezelését biztosító politikákról és kontrollmechanizmusokról

1. Megfelelési és beszámolási kötelezettségek

Az iránymutatások jogállása

1. Ez a dokumentum az 1093/2010/EU rendelet¹ 16. cikke szerint kiadott iránymutatásokat tartalmaz. Az 1093/2010/EU rendelet 16. cikkének (3) bekezdése szerint az illetékes hatóságoknak, valamint a hitelintézeteknek és pénzügyi intézményeknek minden erőfeszítést meg kell tenniük azért, hogy megfeleljenek az iránymutatásoknak.
2. Az iránymutatások az EBH azzal kapcsolatos álláspontját ismertetik, hogy mi a megfelelő felügyeleti gyakorlat a Pénzügyi Felügyelet Európai Rendszerében, és miként kell alkalmazni az uniós jogot egy adott területen belül. Az 1093/2010/EU rendelet 4. cikkének (2) bekezdésében meghatározott, az iránymutatások hatálya alá tartozó illetékes hatóságok azzal tesznek eleget az iránymutatásoknak, hogy megfelelően beépítik azokat saját felügyeleti gyakorlataikba (például saját jogi kereteik vagy felügyeleti folyamataik módosításával), beleértve azokat az eseteket is, ahol az iránymutatások elsősorban intézményekre vonatkoznak.

Adatszolgáltatási követelmények

3. Az 1093/2010/EU rendelet 16. cikkének (3) bekezdése értelmében az illetékes hatóságoknak 2023.10.03-ig értesíteniük kell az EBH-t arról, hogy megfelelnek-e vagy meg kívánnak-e felelni ezen iránymutatásoknak, ellenkező esetben pedig a meg nem felelés indokairól. Amennyiben a fenti határidőig ilyen értesítés nem érkezik, az EBH úgy tekinti, hogy a szóban forgó illetékes hatóság nem felel meg az iránymutatásoknak. Az értesítéseket „EBA/GL/2023/04” hivatkozással az EBH honlapján szereplő formanyomtatványon kell megküldeni. Az értesítéseket olyan személyek nyújthatják be, akik megfelelő felhatalmazással rendelkeznek arra, hogy az illetékes hatóságuk nevében nyilatkozzanak annak megfeleléséről. A megfeleléssel kapcsolatban bekövetkező bármely változást szintén be kell jelenteni az EBH-nak.
4. Az értesítések a 16. cikk (3) bekezdésével összhangban közzétételre kerülnek az EBH honlapján.

¹ Az Európai Parlament és a Tanács 1093/2010/EU rendelete (2010. november 24.) az európai felügyeleti hatóság (Európai Bankhatóság) létrehozásáról, a 716/2009/EK határozat módosításáról és a 2009/78/EK bizottsági határozat hatályon kívül helyezéséről (HL L 331., 2010.12.15., 12. o.).

2. Tárgy, hatály és fogalommeghatározások

Tárgy és hatály

5. Ezek az iránymutatások kiegészítik az EBH pénzmosási és terrorizmusfinanszírozási kockázati tényezőkről szóló iránymutatásait (EBA/GL/2021/02), valamint részletesebben pontosítják azokat a politikákat, eljárásokat és kontrollmechanizmusokat, amelyekkel a hitelintézeteknek és a pénzügyi intézményeknek a pénzmosási/terrorizmusfinanszírozási kockázatok enyhítése és hatékony kezelése céljából az (EU) 2015/849 irányelv 8. cikkének (3) bekezdésével összhangban rendelkezniük kell, beleértve a 2014/92/EU irányelv 16. cikkével összhangban az alapszintű fizetési számla nyújtására vonatkozó intézkedéseket is.²

Címzettek

6. Ezen iránymutatások címzettjei az (EU) 2015/849 irányelv 3. cikkének (1) és (2) bekezdésében meghatározott hitelintézetek és pénzügyi intézmények, amelyek az 1093/2010/EU rendelet 4. cikkének 1a. pontjában említett pénzügyi ágazatbeli szereplők. Ezen iránymutatások címzettjei továbbá az 1093/2010/EU rendelet 4. cikke (2) bekezdésének (iii) pontjában meghatározott illetékes hatóságok. Az illetékes hatóságoknak alkalmazniuk kell ezeket az iránymutatásokat a hitelintézetek és pénzügyi intézmények kockázatértékelésének, valamint a pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás elleni küzdelmet célzó politikáinak és eljárásainak megfelelőségére irányuló értékelés során.

Fogalommeghatározások

7. Eltérő rendelkezés hiányában az iránymutatások az (EU) 2015/849 irányelvben használt és meghatározott fogalmakat azzal egyező módon értelmezik. Ezen túlmenően ezen iránymutatások alkalmazásában a következő fogalommeghatározások alkalmazandók:

Kockázatmentesítés

a magasabb pénzmosási/terrorizmusfinanszírozási kockázatot jelentő egyes ügyfelekkel vagy ügyfél-kategóriákkal való üzleti kapcsolatfelvétel elutasítása vagy az ilyen kapcsolatok megszüntetésére vonatkozó döntés vagy a magasabb pénzmosási/terrorizmusfinanszírozási

² Az Európai Parlament és a Tanács 2014/92/EU irányelve (2014. július 23.) a fizetési számlákhoz kapcsolódó díjak összehasonlíthatóságáról, a fizetésiszámla-váltásról és az alapszintű fizetési számla nyitásáról, illetve használatáról (HL L 257., 2014.8.28., 214. o.)

	kockázattal járó ügyletek lebonyolításának megtagadása.
Pénzmosási/terrorizmusfinanszírozási kockázat	a pénzmosás/terrorizmusfinanszírozás valószínűsége és hatása.
Pénzmosási/terrorizmusfinanszírozási kockázati tényezők	olyan változók, amelyek önmagukban vagy együttesen növelhetik vagy csökkenthetik a pénzmosási/terrorizmusfinanszírozási kockázatot.
Kockázatalapú megközelítés	olyan megközelítés, amelynek során az illetékes hatóságok, valamint a hitelintézetek és pénzügyi intézmények feltárják, értékelik és értelmezik azokat a pénzmosási/terrorizmusfinanszírozási kockázatokat, amelyeknek az intézmények ki vannak téve, és e kockázatokkal arányos, a pénzmosás/terrorizmusfinanszírozás elleni küzdelmet célzó intézkedéseket hoznak.
Magasabb pénzmosási/terrorizmusfinanszírozási kockázattal rendelkező joghatóságok	olyan országok, amelyek az ezen iránymutatások I. címében meghatározott kockázati tényezők értékelése alapján magasabb pénzmosási/terrorizmusfinanszírozási kockázatot jelentenek. Ez a fogalommeghatározás kizárja a „kiemelt kockázatot jelentő harmadik országokat”, amelyeknek a pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás elleni küzdelmet célzó nemzeti rendszereit olyan stratégiai hiányosságok jellemzik, amelyek jelentős veszélyt jelentenek az Unió pénzügyi rendszerére nézve (az (EU) 2015/849 irányelv 9. cikke).

3. Végrehajtás

Az alkalmazás időpontja

8. Az iránymutatásokat 2023.11.03-tól kell alkalmazni.

1. cím: Általános rendelkezések

KOCKÁZATÉRTÉKELÉS

9. A hitelintézeteknek és a pénzügyi intézményeknek úgy kell meghatározniuk politikáikat, kontrollmechanizmusait és eljárásait, hogy azonosíthassák a releváns kockázati tényezőket, és értékelhessék az egyes üzleti kapcsolatokkal összefüggő pénzmosási/terrorizmusfinanszírozási kockázatokat az EBH

pénzmosási/terrorizmusfinanszírozási kockázati tényezőkről szóló iránymutatásaival összhangban.³ Ennek keretében a hitelintézeteknek és a pénzügyi intézményeknek különbséget kell tenniük az adott ügyfélkategóriához kapcsolódó kockázatok és az e kategóriába tartozó egyes ügyfelekhez kapcsolódó kockázatok között.

10. A hitelintézeteknek és pénzügyi intézményeknek biztosítaniuk kell, hogy a szóban forgó politikák, eljárások és kontrollmechanizmusok végrehajtása ne vezessen teljes olyan ügyfélkategóriákkal való üzleti kapcsolatok általános elutasításához vagy megszűnéséhez, akik az értékelés szerint magasabb pénzmosási/terrorizmusfinanszírozási kockázatot jelentenek.

ÜGYFÉL-ÁTVILÁGÍTÁSI INTÉZKEDÉSEK

11. A hitelintézeteknek és pénzügyi intézményeknek kockázatérzékeny politikákat és eljárásokat kell bevezetniük annak biztosítása érdekében, hogy az ügyfél-átvilágítási intézkedések alkalmazására vonatkozó megközelítésük ne eredményezze azt, hogy indokolatlanul megtagadják az ügyfelektől a pénzügyi szolgáltatásokhoz való jogszerű hozzáférést. Az (EU) 2015/849 irányelv 14. cikkének (4) bekezdése szerinti kötelezettségeik teljesítése érdekében a hitelintézeteknek és a pénzügyi intézményeknek a politikáikban és eljárásaikban olyan kritériumokról kell rendelkezniük, amelyek alapján meghatározzák, hogy milyen alapon döntenek úgy, hogy egy üzleti kapcsolat elutasítható vagy megszüntethető, vagy hogy egy ügylet végrehajtása megtagadható. Ennek keretében politikáikban, eljárásaikban és kontrollmechanizmusaikban meg kell határozniuk a magasabb pénzmosási/terrorizmusfinanszírozási kockázatok csökkentésére irányuló valamennyi olyan lehetőséget, amelyeket mérlegelniük kell egy olyan döntést megelőzően, hogy pénzmosási/terrorizmusfinanszírozási kockázattal összefüggő okokból elutasítanak egy ügyfelet. Ezeknek a lehetőségeknek magukban kell foglalniuk legalább a nyomon követés szintjének és intenzitásának kiigazítását és – amennyiben a nemzeti jog ezt lehetővé teszi – a termékekre vagy szolgáltatásokra vonatkozó célzott korlátozások alkalmazását. Az intézmények politikáiban és eljárásaiban egyértelműen meg kell határozni, hogy mely helyzetekben lehet megfelelő az említett kockázatcsökkentő intézkedések alkalmazása.
12. Az üzleti kapcsolat elutasítására vagy megszüntetésére vonatkozó döntés meghozatala előtt a hitelintézeteknek és pénzügyi intézményeknek meg kell győződniük arról, hogy minden olyan lehetséges enyhítő intézkedést megvizsgáltak és elutasítottak, amely észszerűen alkalmazható lehet az adott esetben, figyelembe véve a meglévő vagy jövőbeli üzleti kapcsolathoz kapcsolódó pénzmosási/terrorizmusfinanszírozási kockázatot.

ADATSZOLGÁLTATÁS ÉS NYILVÁNTARTÁSOK VEZETÉSE

³ Iránymutatások az (EU) 2015/849 irányelv 17. cikke és 18. cikkének (4) bekezdése szerint az ügyfél-átvilágításról, valamint a hitelintézetek és a pénzügyi intézmények által az egyedi üzleti kapcsolatokhoz és az ügyleti megbízásokhoz kapcsolódó pénzmosási és terrorizmusfinanszírozási kockázat értékelése során figyelembe veendő tényezőkről (a pénzmosási és terrorizmusfinanszírozási kockázati tényezőkről szóló iránymutatások) (EBA/GL/2021/02)

13. Az (EU) 2015/849 irányelv 33. cikke szerinti jelentéstételi kötelezettség céljából a hitelintézeteknek és pénzügyi intézményeknek politikáikban és eljárásaikban meg kell állapítaniuk azokat a kritériumokat, amelyek alapján meghatározzák az arra a feltételezésre alapul szolgáló észszerű indokokat, hogy pénzmosásra vagy terrorizmusfinansírozásra kerül sor vagy tesznek kísérletet.
14. A hitelintézeteknek és pénzügyi intézményeknek dokumentálniuk kell az üzleti kapcsolat elutasítására vagy megszüntetésére vonatkozó döntésüket és annak indokát, továbbá készen kell állniuk arra, hogy ezt a dokumentációt kérésre az illetékes hatóságuk rendelkezésére bocsássák.

A 2014/92/EU IRÁNYELVEL VALÓ KÖLCSÖNHATÁSRA VONATKOZÓ EGYEDI RENDELKEZÉSEK

15. Ami az alapszintű fizetési számlához való, a 2014/92/EU irányelv 16. cikkének (2) bekezdése és 17. cikke szerinti hozzáférési jogot illeti, az említett alapszámlákat kínálni köteles hitelintézeteknek számlanyitási politikájukban meg kell határozniuk, hogy miként igazíthatják ki ügyfél-átvilágítási követelményeiket annak figyelembevételére érdekében, hogy az alapszintű fizetési számla korlátozott funkciói hozzájárulnak annak a kockázatnak a csökkentéséhez, hogy az ügyfél pénzügyi bűncselekmények céljából visszaélhet az említett termékekkel és szolgáltatásokkal.
16. Az alapszintű fizetési számlához való, a 2014/92/EU irányelv 15. cikke szerinti megkülönböztetésmentes hozzáférés biztosításakor a hitelintézeteknek gondoskodniuk kell arról, hogy amennyiben digitális szerződéskötési megoldásokat alkalmaznak, azok szintén megfelelnek a fent említett irányelvnek és ezen iránymutatásoknak is, és hogy a digitális megoldások ne okozzanak automatikus elutasítást, ami ellentétes lenne az irányelvvel és az iránymutatásokkal.
17. A hitelintézeteknek idővel, ahogy egyre jobban megismerik az egyes üzleti kapcsolatokhoz kapcsolódó pénzmosási/terrorizmusfinansírozási kockázatokat, frissíteniük kell az ügyfél egyedi kockázatértékelését, továbbá ki kell igazítaniuk a nyomon követés mértékét és azon termékek és szolgáltatások típusát, amelyekre az ügyfél jogosult.

2. cím: A nyomon követési intézkedések intenzitásának kiigazítása

18. A hitelintézeteknek és pénzügyi intézményeknek politikáikban és eljárásaikban fel kell tüntetniük, hogy miként igazítják ki a nyomon követés szintjét és intenzitását az ügyfélhez kapcsolódó pénzmosási/terrorizmusfinansírozási kockázattal arányos módon és az ügyfél kockázati profiljának megfelelően, az EBH kockázati tényezőkre vonatkozó iránymutatásában és különösen a 4.69–4.75. iránymutatásban foglaltak szerint. Az ügyféllel kapcsolatos pénzmosási/terrorizmusfinansírozási kockázat eredményes kezelése érdekében a nyomon követésnek legalább a következő lépéseket kell magában foglalnia:

- a. Az ügyfél magatartásával kapcsolatos olyan elvárások rögzítése, mint például az ügyletek várható jellege, összege, eredete és rendeltetési helye, hogy az intézmény kiszűrhesse a szokatlan ügyleteket.
 - b. Annak biztosítása, hogy az ügyfél számláját rendszeresen felülvizsgálják annak megállapítása érdekében, hogy indokolt-e az ügyfél kockázati profiljának módosítása.
 - c. Annak biztosítása, hogy a korábban megszerzett ügyfél-átvilágítási információk minden olyan változását figyelembe vegyék, amely befolyásolhatja az intézménynek az egyes üzleti kapcsolatokhoz kapcsolódó pénzmosási/terrorizmusfinanszírozási kockázatra vonatkozó értékelését.
19. A pénzügyi intézmények és hitelintézetek politikáinak és eljárásainak iránymutatásokat kell tartalmazniuk az olyan magánszemélyek kérelmeinek kezelésére vonatkozóan, akiknek hitelt érdemlő és elfogadható okból nem tudnak hagyományos formátumú személyazonosító okmányt rendelkezésre bocsátani. Ezekben legalább a következőkről kell rendelkezni:
- a. Az abban az esetben megteendő lépések, ha az ügyfél a menekültek jogállásáról szóló, 1951. július 28-i genfi egyezmény, annak 1967. január 31-i jegyzőkönyve és más vonatkozó nemzetközi szerződések alapján menedékjogot kér, és nem tud a hitelintézet vagy pénzügyi intézmény rendelkezésére bocsátani hagyományos formátumú személyazonosító okmányt, például útlevelet vagy személyazonosító igazolványt. Az intézmények politikáiban és eljárásaiban rendelkezni kell arról, hogy milyen alternatív, független dokumentumok alapján tudják teljesíteni az ügyfél-átvilágítási kötelezettségeiket, amennyiben ezt a nemzeti jog lehetővé teszi. Az említett dokumentumoknak kellően megbízhatónak kell lenniük, azaz azoknak naprakésznek kell lenniük, azokat hivatalos nemzeti vagy helyi hatóságnak kell kibocsátania, és legalább a kérelmező teljes nevét és születési idejét tartalmazniuk kell.
 - b. Az abban az esetben megteendő lépések, amikor az ügyfél kiszolgáltatott, és nem tud hagyományos formátumú személyazonosító okmányt vagy lakcímet rendelkezésre bocsátani, például azért, mert az ügyfél az 1951. évi genfi egyezmény vagy más vonatkozó nemzetközi szerződések értelmében menekült vagy nem rendelkezik állandó lakcímmel. Az intézmények politikáiban és eljárásaiban meg kell határozni, hogy milyen alternatív, független okmányokat lehet elfogadni. Amennyiben a nemzeti jog ezt lehetővé teszi, az említett okmányok körébe tartozhatnak a lejárt személyazonosító okmányok és a hatóságok, például a szociális szolgálatok vagy a hivatalos hatóságok nevében működő, olyan bevett nonprofit szervezetek (Vöröskereszt stb.) által rendelkezésre bocsátott okmányok, amelyek szintén segítséget nyújtanak az említett ügyfélnek.
 - c. Hasonló lépések alkalmazhatók azokra a magánszemélyekre is, akik nem kaptak tartózkodási engedélyt, de akik kitoloncolása jogi vagy ténybeli okokból lehetetlen. Ilyen helyzetekben a hitelintézeteknek és pénzügyi intézményeknek politikáikban és

eljárásaikban figyelembe kell venniük azokat az igazolásokat és okmányokat, amelyeket egy hivatalos hatóság vagy egy hivatalos hatóság nevében az említett magánszemélyeknek támogatást vagy jogi segítséget nyújtó szervezet állított ki, amennyiben ezt a nemzeti jog megengedi. Az említett hatóságok körébe tartozhatnak a szociális munkával foglalkozó hivatalok, a belügyminisztériumok és a migrációs szolgálatok. Az említett okmányok felhasználhatók annak bizonyítására, hogy az érintett magánszemélyt az uniós joggal összhangban nem lehet kiutasítani.

- d. Amennyiben az a), b) és c) alpontban említett személyek támogatását feltöltőkártyák formájában folyósítják, és amennyiben az egyszerűsített átvilágítással kapcsolatos, a pénzügyi/terrorizmusfinanszírozási kockázati tényezőkről szóló 4.41., 9.15. és 10.18. EBH-irányelvetekben meghatározott feltételek teljesülnek, a politikákban és eljárásokban rendelkezni kell arról, hogy a hitelintézetek és pénzügyi intézmények az első ügyfél-átvilágítási intézkedések végrehajtását későbbi időpontra halaszthatják.
- e. Amennyiben az a), b) és c) alpontban említett személyek fizetési számlához való hozzáférést kérelmeznek, és úgy tekinthető, hogy alacsony pénzügyi/terrorizmusfinanszírozási kockázatot jelentenek, a politikákban és eljárásokban rendelkezni kell arról, hogy az intézmény milyen alternatív személyazonosítási formákat fogadhat el, és milyen lehetőségek vannak a teljes ügyfél-átvilágítás végrehajtásának az üzleti kapcsolat létrehozását követő időszakra történő elhalasztására.

3. cím: A termékekhez vagy szolgáltatásokhoz való hozzáférés célzott és arányos korlátozása

20. Amennyiben a nemzeti jog ezt megengedi, a hitelintézeteknek és pénzügyi intézményeknek politikáiban és eljárásaiban egy adott ügyfélnek kínált termékek vagy szolgáltatások jellemzőinek egyedi és kockázaterzékeny alapon történő kiigazítására vonatkozó lehetőségekről és kritériumokról kell rendelkezniük. Ezeknek a következő lehetőségeket szükséges tartalmazniuk:

- a. alapszintű fizetési számla nyitásának felajánlása, amennyiben a 2014/92/EU irányelvet átültető nemzeti jogszabályok értelmében a hitelintézet köteles ilyen számlát kínálni; vagy
- b. célzott korlátozások bevezetése a pénzügyi termékekre és szolgáltatásokra vonatkozóan, például a harmadik országokba irányuló vagy onnan kiinduló átutalások összege, típusa vagy száma, illetve az ügyletek összege tekintetében, különösen, ha ezek a harmadik országok magasabb pénzügyi/terrorizmusfinanszírozási kockázattal rendelkeznek, amennyiben a nemzeti jog ezt lehetővé teszi.

21. A különösen kiszolgáltatott ügyfelekhez – például a 19. pontban említett személyekhez – köthető pénzmosási/terrorizmusfinanszírozási kockázatokkal kapcsolatban a hitelintézeteknek és pénzügyi intézményeknek biztosítaniuk kell, hogy kontrollmechanizmusaik és eljárásaik előírják, hogy a 20. pont b) alpontjában meghatározott termékekre és szolgáltatásokra vonatkozó lehetséges korlátozásokat a magánszemélyek személyes helyzetének, a kapcsolódó pénzmosási/terrorizmusfinanszírozási kockázatoknak és alapvető pénzügyi szükségleteiknek a figyelembevételével alkalmazzák. Ezekben az esetekben az eljárások körében a következő lehetőségek értékeléséről is rendelkezni kell a kapcsolódó kockázatok esetleges csökkentése érdekében:

- a. hitel vagy folyószámlahitel lehetőségének elutasítása;
- b. havi forgalmi korlátok (kivéve, ha a nagyobb vagy korlátlan forgalom megmagyarázható és indokolható);
- c. az átutalások összegére, típusára és/vagy számára vonatkozó korlátozások (további vagy nagyobb átutalások eseti alapon lehetségesek);
- d. a harmadik országokba irányuló, illetve onnan kiinduló ügyletek összegére vonatkozó korlátok (figyelembe véve a gyakori kisebb ügyletek adott időszakon belüli kumulatív hatását), különösen abban az esetben, ha ezek a harmadik országok magasabb pénzmosási/terrorizmusfinanszírozási kockázatot jelentenek;
- e. a betétek méretére vonatkozó korlátozások;
- f. a harmadik felek általi kifizetések azon hatóság általi kifizetésekre való korlátozása, amely az említett ügyfeleknek támogatást folyósít;
- g. az intézmény által nem ellenőrzött harmadik felektől kapott kifizetésekre vonatkozó korlátozások; és
- h. a harmadik országokból történő készpénzfelvétel megtiltása.

4. cím: Tájékoztatás a panaszkezelési mechanizmusokról

22. A hitelintézeteknek és pénzügyi intézményeknek politikáiban és eljárásában ki kell kötniük, hogy az ügyféllel vagy potenciális ügyféllel való üzleti kapcsolat elutasítására vagy megszüntetésére vonatkozó döntés közlésekor tájékoztatni kell az érintett személyt arról a jogáról, hogy felveheti a kapcsolatot az érintett illetékes hatósággal vagy a kijelölt alternatív vitarendezési testülettel, és meg kell adniuk a vonatkozó kapcsolattartási adatokat. Az intézmények az ügyfél rendelkezésére bocsáthatják az EBH-nak a panaszok nemzeti szervekhez történő benyújtására vonatkozó javaslatait tartalmazó weboldal linkjét is.⁴

⁴ <https://www.eba.europa.eu/consumer-corner/how-to-complain>
